



Lietuvos politinė partija, pasivadynusi Lietuvos lenkų rinkimų akcija (LLRA) skelbiasi atstovaujanti tautinių mažumų interesams, todėl pretenzingai kišasi į LR Tautinių mažumų įstatymo pakeitimą. Tokią galimybę jai suteikia įstatymo leidėjo klaidingai ir klaidinamai traktuojamos sąvokos ir toliau su Lenkija pasirašomi įvairūs dvišaliai susitarimai tautinių mažumų klausimu. Paskelbtame *Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymo pakeitimo įstatymo* projekte (Žin., 1989, Nr. 34-485; 1991, Nr. 4-117) vartojamos sąvokos:

1. Tautinė (etninė) mažuma – grupė asmenų, gyvenančių Lietuvos Respublikoje bei laisva valia pasirinkusių priklausomybę ne lietuvių, o kitai tautai ar kuriai nors etninei grupei.

2. Asmuo, priklausantis tautinei (etninei) mažumai – asmuo, laisva valia pasirinkęs priklausomybę kuriai nors tautinei mažumai ar etninei grupei ir siekiantis išsaugoti savo tautos ar etninės grupės kultūrą – kalbą, tradicijas, papročius, tautinę ar etninę savimonę.

Deja, projekto rengėjai neatsižvelgė į tai, jog taip manipuliuojama sąvokų ir visiškai skirtingų jų sampratų bei taikymo sričių painiava (t. y., kai šalies piliečių tautinės, religinės ar kt. sudėties statistinio tyrimo rezultatai nepagrįstai peršami ten, kur turi būti remiamasi tik mažųjų tautų samprata, kokia ji taikoma Žmogaus teisių bei įvairiose mokslų, o taip pat žmonijos ir jos tautų raidos kultūrinio paveldo apsaugos srityse, visų pirma, kai kalbama apie jau nykstančias ar prie to artėjančias tautas).

Pagal Europos *Konvenciją* bei *Chartiją* **tautinė mažuma valstybėje yra tautinė-etninė grupė, neturinti pasaulyje savo tautinės valstybės** (Lietuvoje – totoriai, karaimai ir kt.), arba dėl įvairių istorinių priežasčių su savo etnine¹ teritorija prijungtos prie kitos valstybės. **Tad tautinės-etninės grupės, turinčios savo tautinę valstybę už valstybės ribų, kitose valstybėse gali būti laikomos nebent tautinėmis bendrijomis** (Lietuvoje – rusai, lenkai, žydai, vokiečiai, ukrainiečiai ir kt.). Todėl šių tautybių piliečiams taikytini nebent *Tautinių bendrijų įstatymai*, o ne *Tautinių mažumų įstatymai*. Taigi, čia nereikia painioti sąvokų „tautinė mažuma“ ir „tautinė bendrija“, nes jos skirtingos, reiškiančios du skirtingos istorinės kilmės bei priežasties tautinius darinius. Juolab, kad toks lengvabūdiškas žaidimas jomis gultų dideliais, bet nepagrįstais įsipareigojimais ir per sunkia našta mažos tautos ir mažos valstybės biudžetui. Kita vertus, toks jokiomis įpareigojančiomis tarptautinėmis sutartimis ar deklaracijomis nepagrįstas privilegijos pripažinimas automatiškai reikštų absurdišką, istorinės tiesos neatitinkantį nesamos kaltės prisiėmimą, jog Lietuva yra dalies esamų teritorijų okupantė, prijungusi svetimas etnines žemes.

Mūsų LR Konstitucija teisingai mini ne tautines mažumas Lietuvoje, bet tautines bendrijas. Labai gaila, kad šių sąvokų bei skirtingų jų sampratų neskiria mūsų politikai su žiniasklaida, klaidingai teigdami, jog Lietuvoje gyvena „tautinės mažumos“, kurioms neva nėra užtikrinamos tam tikros, „pasauliniu mastu pripažintos“ teisės. Jie klysta, (sąmoningai?) klaidina ir ignoruoja Konstituciją! Tačiau Lietuvoje to net negali būti, nes čia ne Ispanija (katalonai, baskai) ar Turkija (kurdai), kur nuo seno gyvena tautinės mažumos, savo laiku nesukūrusios savo valstybių ir šiandien įeinančios į kitų valstybių teritorinę sudėtį. Taigi, patys klaidingai vartodami terminiją, klaidiname savo ir kitus ES valstybių piliečius, tokiu būdu lyg norėdami sumenkinti lietuvių valstybinės kalbos statusą, iškraipyti Lietuvos istoriją, Konstituciją bei užsitraukti nepagrįstus įsipareigojimus, ir ne tik įteisinti jau dabar patiriamas niekuo nepagrįstas didžiules išlaidas, bet atverti vartus vis didesniems reikalavimams ir šantažui. Tuo naudojasi priešiškos Lietuvai jėgos, primesdamos ES rekomendacijas(!), taikomas, siekiant išsaugoti tautines mažumas, bet ne kitataučių bendrijas, ne jų diasporas (kad ir kokiais keliais šalyje atsidūrusias).

Paradoksas: LR Konstitucijoje tautinių mažumų nėra, o tautinių mažumų įstatymas buvo sukurtas, siekiama svarstyti jo pakeitimus. Trumpai tariant, LLRA veikėjai vis dar vedžioja aplink pirštą, kurio nėra, žiniasklaidą, Seimą, Vyriausybę, prezidentus.

Maža to, mes įsteigėme ne *Tautinių bendrijų*, bet *Tautinių mažumų* departamentą, tuo tiesiog prašydidamiesi, kad LLRA mus ir toliau terorizuotų, atitraukdama dėmesį ir lėšas nuo realių, skubiai spręstinių šalies problemų, ir tuo savo elektoratui įrodinėdama savo veiklos žūtibūtinumą.

Civilizuotas pasaulis, vertindamas mažąsias, nykstančias tautas bei saugodamas jas, kaip *unikalios* tautinės kultūros relikta nuo išnykimo, joms taiko tautinių mažumų įstatymus. Tautinėms bendrijoms toks įstatymas netaikomas, jų kultūrinio paveldo (pvz., kalbos) išnykimui joks pavojus negresia, nes yra to paveldo saugotojos – tautinės valstybės už tos valstybės, kurioje gyvena ši diaspora, ribų.

Tiek tautinių mažumų, tiek tautinių bendrijų nariai, jei jie yra Lietuvos piliečiai, yra lietuviai (lietuvių pilietinės tautos atstovai), nors ir yra kitokios tautinės kilmės, todėl jie privalo laikytis Lietuvos įstatymų, neturėtų naudotis jokiomis privilegijomis, tuo ne tik skurdindami šalies biudžetą, bet ir

¹ Teritorija laikoma tautos etnine teritorija, kai mokslo įrodyta, jog ši tauta yra joje čia buvė, pirmtakė, šeiminingė, kurią rado vėliau čia atklydusios tautos. Jog ji pirmoji čia įsikūrė kaip etnosas su savo unikalia (t. y., nuo kitų skirtinga) kalba, kultūra, tradicijomis, pasaulio samprata. Visos kitos tautos čia atsirado vėliau, dėl pačių įvairiausių priežasčių, taip pat ir dėl kolonizacijos bei okupacijų.

mažindami valstybės galimybę atlikti šios šalies kamieninės tautos kultūrinio paveldo saugotojos ir puoselėtojos pareigą (vengti to įpareigoja ir Chartija, ir Konvencija!). Lietuvos lenkų pretenzijos sau taikyti Tautinių mažumų įstatymą ir tuo pelnyti išskirtines privilegijas yra absurdiškas nesupratimas. Šiandien Lietuva kitataučiams visos šalies sąskaita daro tokias išimtis švietimo ir ugdymo srityje, kokių sau neleidžia didžiulio biudžeto valstybės. Senos demokratijos šalyse tautinės mokyklos tik savaitgalinės ir tik privačios. Darbo dienomis visi moksleiviai lanko mokyklas valstybine kalba, kadangi jie turi lygias su kitais piliečiais teises būti informuoti, t. y., valstybės pareiga juos taip edukuoti, kad jie nesijaustų atskirti, diskriminuojami, kad suprastų visą valstybėje cirkuliuojančią informaciją, būtų lygiomis teisėmis integruoti į šalies gyvenimą. Tai turėtų suvokti ir įsisaugoti įstatymų leidėjai ir vykdytojai. Deja, tebėra kitaip.

Tautinės *bendrijos* nori įstatymo, kuris įtvirtintų jiems *mažumų* teises, tautinių bendrijų kalbos vartojimą viešajame gyvenime. Tautinių mažumų įstatymo projektas Seimui pateiktas praėjusią kadenciją, tačiau jis nepasiekė priėmimo stadijos. Parlamente ne kartą registruoti ir skirtingi įstatymų projektai, įteisinantys nelietuviškų pavardžių rašybą asmens dokumentuose. LLR akcijos skatinama lenkų tautinė bendrija, save neteisėtai įsivardijanti tautine mažuma, tarsi smaugiama kelia šurmulį Lietuvoje ir Lenkijoje. Tam rimtų motyvų ji neturi, todėl panašu, kad siekia autonomijos Rusijos ar Lenkijos sudėtyje.

Lenkų bendruomenė Lietuvoje sudaro **vieną** procentą visos pasaulinės lenkų diasporos. Beveik **dvidešimt** procentų visų už Lenkijos ribų esančių lenkiškų mokyklų yra Lietuvoje, ir visos jos čia yra valstybinės! JAV gyvena 10 milijonų lenkų, Vokietijoje – 2 milijonai, Brazilijoje – 1,8 milijono, Prancūzijoje, Baltarusijoje, Ukrainoje po 1 milijoną, Didžiojoje Britanijoje apie 500 tūkst., o Lietuvoje ir Rusijoje – po apie 300 tūkst. lenkų. Lenkų ugdomąja kalba Lietuvoje yra 121 mokykla, Čekijoje – 36 mokyklos, Latvijoje – 5 mokyklos, Ukrainoje ir Baltarusijoje po 2 mokyklas. Visose kitose valstybėse lenkai lanko arba sekmadienines lenkų mokyklas arba mokosi lenkų kalbos kaip dalyko. Taigi, **Lietuva, kurioje gyvena 40 kartų mažiau lenkų negu JAV, išlaiko didžiausią pasaulyje lenkiškų mokyklų, kuriose visi dalykai dėstomi lenkiškai, tinklą.** JAV ar Vokietijos mokesčių mokėtojai tokios prabangos sau neleidžia. Mokyklų, kur visi dalykai būtų dėstomi tautinės mažumos kalba nėra ir pačioje Lenkijoje. Reikia pabrėžti, kad visose (taip pat ir privačiose) Lenkijos mokyklose istorija ir geografija dėstoma tik lenkiškai ir tik pagal Lenkijos aprobuotą programą.

Lietuvoje lenkų ugdomąja kalba šiuo metu mokosi 15 tūkst. moksleivių. Valstybės biudžeto projekte buvo skelbiama, kad 2010 metams mokinio krepšelio lėšos (iš to mokamos algos mokytojams, keliama kvalifikacija ir t.t.) vienam mokiniui - 3310 litų. Lenkakalbėms mokykloms šis **krepšelis yra 15 proc. didesnis.** Taigi, vienam lenkų mokyklos mokiniui jis bus lygus 3806 litų. Dar Lietuva skiria vadinamas aplinkos lėšas, tai yra mokyklos išlaikymui, apšildymui, valymui. Vienam mokiniui vidutiniškai sunaudojama 1500 litų aplinkos lėšų. Taigi, viso vienam mokiniui lenkų ugdomąja kalba reikėtų 5306 litų metams. Visiems 15 tūkst. moksleiviams lenkų ugdomąja kalba lenkiškų mokyklų išlaikymui Lietuva per metus sumoka 80 milijonų litų. Taigi, **ko negali sau leisti Vokietija, JAV ar Lenkija, tai sugeba atlikti Lietuva.** Bet ar nenukenčia dėl to mokyklos su dėstomąja valstybine (lietuvių) kalba? Beje, Lietuva dar finansuoja ir lietuviškas mokyklas Lenkijoje. Taigi – privilegijos, prabanga lenkams – lietuviškų mokyklų sąskaita (beje, nusižengiant *Konvencijai* ir *Chartijai*, perspėjančioms, kad visos privilegijos **mažumoms** tik tada skiriamos, **jei tu nebus daroma** žala kamieninei tautai).

Gal Lietuva kaip nors pažeidžia lenkų tautinės bendrijos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją? Žinotina, kad **ne visos valstybės apsiėmė vykdyti Chartijoje išvardytas REKOMENDACINIO pobūdžio priemones** (jos net nėra privalomos!). Kai kurios apsiribojo tik tuo, kad dokumente pripažino kažką esant tautine mažuma, tačiau nieko jų atžvilgiu neįsipareigojo. Lietuva iki šiol iš ES priekaištų dėl tautinių bendrijų ar mažumų teisių ribojimo neturėjo.

Tautinių mažumų sąvoka atsirado ne kaip pramoga iš dyko buvimo, ne kad būtų proga atsirasti papildomoms privilegijoms ar politiniams postams, kurie iš idėjų trūkumo, neišsilavinimo, asocialumo gali net ir separatizmo kryptimi pakreipti kitatautės bendruomenės raidą, o tam, kad

a) **gelbėtų nykstančias** tautas bei kalbas (visų pirma senąsias, nemutavusias);

b) būtų sumažinta priežasčių nacionaliniams konfliktams dėl po II pasaulinio karo perbraižytų valstybių sienų ir dėl to ne vienoje vietoje dalis tautos ir dalis jos etninės teritorijos „prisiūta“ prie kaimynų teritorijos. Lietuvoje tautinės mažumos (karaimai, totoriai ir kt.) yra globojami, iš jų pusės pretenzijų Lietuvos valstybei negirdėti.

Jei jau Lenkija save mums pristato pavyzdžiu, tai ir daryti reikia taip, kaip Lenkijoje bei kt. Vakarų šalyse: įstatyme išvardijama, kas konkrečiai laikomas tautine mažuma ir turi teisę į valstybės biudžetui pakeliamas privilegijas (išvardijama, kokias konkrečiai). Dabar tas lėšas 25 metus eikvojo ne tie kam priklausė, nors už tuos pinigus ir totoriai, ir karaimai galėjo jau daug dėl savęs padaryti!